

CRTICE O ARHITEKTU JERKU MARASOVIĆU

UDK: 72-05 Marasović, J.
72.025.4 (497.5 Split)
Primljeno: 8. IX. 2009.
Stručni rad

Mr. sc. SNJEŽANA PEROJEVIĆ
Mediterranski centar za graditeljsko naslijeđe
Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Bosanska 4
21000 Split, HR

Arhitekt Jerko Marasović čitav je svoj životni vijek posvetio istraživanju i obnovi graditeljskoga naslijeđa Splita te je rezultatima svog rada neprocjenjivo pridonio saznanjima o prostornom razvoju grada Splita i izvornom izgledu Dioklecijanove palače. Pod njegovim vodstvom istraženi su i obnovljeni brojni dijelovi povijesne jezgre Splita, a rezultate svojega cjelovitog pristupa obradi graditeljskog naslijeđa sažeo je u metodologiji obrade graditeljskog naslijeđa koja je danas općeprihvaćena u radovima obnove.

Ključne riječi: Jerko Marasović, graditeljsko naslijeđe, splitska povijesna jezgra

UVOD

Ovaj tekst će nesumnjivo biti obojan mojom osobnom percepcijom Jerka Marasovića, budući da sam imala privilegij raditi s njim u posljednjih petnaestak godina njegova rada, premda vjerujem da to neće oduzeti ništa od objektivnosti u prikazu njegova života i djela. U prilogu teksta je popis nagrada koje je dobio, njegova bibliografija, popis većine njegovih radova čija raznovrsnost tema i mjerila najbolje svjedoče o rasponu njegovih interesa i područja rada u

kojima je djelovao kao projektant i znanstvenik, te nekoliko grafičkih priloga koji to ilustriraju.

Godine 1987. kao student Poslijediplomskog studija Graditeljsko naslijeđe upoznala sam Jerka Marasovića koji je bio njegov voditelj te držao kolegije *istraživanje i obrada graditeljskog naslijeđa s aspekta tehničkih znanosti i vježbe proučavanja i prikazivanja sklopa povijesnih građevina*. Čitava atmosfera studija bila je izuzetna, nastava se održavala u posebnom ambijentu sjeverozapadne kule Dioklecijanove palače, vrhunski stručnjaci, domaći i strani, raznih specijalizacija koji su radili na istraživanju, zaštiti i obnovi graditeljskog naslijeđa, prenosili su nam svoje znanje i iskustvo. Sva su predavanja bila iznimno korisna i zanimljiva. Ipak, osobnost Jerka Marasovića dodala je njegovim predavanjima posebnu vrijednost.

Sjećam se da sam, slušajući ga kako predaje o svom specifičnom, multidisciplinarnom pristupu, iz kojeg se jasno vidjela širina znanja i vještina kojima je raspolagao, pomislila doslovno: "Pa ovaj je čovjek kao Leonardo da Vinci, pravi renesansni čovjek." Nekoliko godina kasnije, radeći u Kuli,¹ naišla sam na karikaturu Jerka Marasovića u formi Da Vincijeva *Homo universalis*² te shvatila da moja ondašnja percepcija Jerka Marasovića nije jedinstvena. I danas mislim da ta karikatura najbolje predstavlja osobnost Jerka Marasovića - arhitekta, znanstvenika, izumitelja, vrsnog zanatlije, samograditelja brodova, zaljubljenika u sve vezano uz more,³ nautičara, obiteljskog čovjeka, predavača, a posebno pedagoga, otvorenog prema svima, neovisno o njihovom društvenom ili znanstvenom statusu. Redosljed ovih osobina je posve proizvoljan jer je svemu čime se bavio pristupao s jednakim žarom, koncentracijom i pažnjom.

Radeći s njim i uz njega naučila sam neprocjenjivo mnogo o radu na graditeljskom naslijeđu. Ipak, to nije ono što smatram najvećom vrijednošću. Za mene je najveća vrijednost to što sam od njega učila njegov način rješavanja bilo problema; svaki je problem sagledavao uvijek iz nekog novog ugla, neopтереćen - bolje bi bilo kazati neograničen - ranijim znanjima (kojima je, usput, obilato i suvereno raspolagao), obrađujući ga sa samo njemu svojstvenom širinom pristupa koja ga je i činila pravim *Homo universalis*. Hrabrost, znatiželja i prije svega izazov da odgonetne i riješi graditeljske zagonetke, koje su mnogi proglašavali nerješivima i nemogućim činom, bili su mu osnovni motivi djelovanja, koji su kao rezultat imali neka zaista kapitalna otkrića. Izvanredan primjer je crkva u Gradini u Solinu, gdje je uspio iz zaista skromnih ostataka,

koristeći se svim svojim znanjima i primjenjujući svoju metodologiju obrade graditeljskog naslijeđa, načiniti rekonstrukciju pretpostavljenog izvornog stanja objekta u punom volumenu.⁴

Aktivno radeći na svim segmentima rada na graditeljskom naslijeđu, od znanstvenih i arheoloških istraživanja, arhitektonskog snimanja, izrade projekata obnove do same izvedbe najsloženijih zahvata, Jerko Marasović razvio je vlastitu metodologiju obrade graditeljskog naslijeđa te je prezentirao u svojoj doktorskoj disertaciji *Prilog metodologiji obrade graditeljskog naslijeđa*, koju je obranio 1978. godine na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od tada je ona korištena kao nezaobilazan udžbenik na poslijediplomskoj nastavi. Tiskana je tek 2007., ali s vrijednim dodatkom u kojem su prikazani konkretni primjeri na kojima je njegova metodologija u međuvremenu primijenjena, što dokazuje njezinu ispravnost, ali i njezinu aktualnost, te je postala općeprihvaćena među stručnjacima koji se i danas njome koriste u svom radu.⁵

Perfekcionizam u radu i želja da studije koje je izradio budu tiskane na grafički primjeren način, rezultirali su time da velik dio gotovo potpuno gotovih radova nije objavljen. Tome je zasigurno pridonijela i širina interesa za brojne teme na kojima je neumorno radio i u zaista poznim godinama. No, ostali su gotovi tekstovi i brojni crteži koje će biti moguće objaviti uz određenu doradu, vodeći računa da se zadovolje kriteriji koje je on postavio.

O RADU I OSTALOM

Jerko Marasović rođen je 13. prosinca 1923. godine u Splitu, u obitelji graditelja. Otac Marin, građevinski poduzetnik, omogućio je svoj trojici sinova rane kontakte s graditeljstvom, izvodeći neke od tada najznačajnijih objekata u gradu: zgrade Oceanografskog instituta na Marjanu, Gradske pošte, Galerije Meštrović te niz drugih, manjih objekata. Obitelji Marasović i Meštrović povezano je prijateljstvo te su u vrijeme Drugog svjetskog rata zajedno stanovali u prostoru Galerije Meštrović. Svjestan važnosti edukacije, otac je sinovima nabavljao probranu stručnu literaturu te su svi odabrali zvanja koja su usko vezana uz graditeljstvo i umjetnost ovih krajeva. Širi obiteljski krug činili su i arhitekti Fabjan Kaliterna, Neven Šegvić i Miro Marasović, pa je možda upravo druženje s njima, uz stalnu "izloženost" građenju i kontakte s nizom stručnjaka koji su u tom procesu sudjelovali, utjecalo da Jerko Marasović odabere

arhitekturu, koju je studirao na Arhitektonskom odsjeku Tehničkog fakulteta u Zagrebu te diplomirao 1952. godine. Još kao student, razvio je poseban senzibilitet prema povijesnom graditeljstvu te je snimao i izradio crteže Dioklecijanove palače za publikaciju Cvite Fiskovića *Prilog proučavanju i zaštiti Dioklecijanove palače u Splitu*, objavljenu 1950. godine.

Nakon diplome radio je tijekom 1953. godine u Konzervatorskom zavodu Dalmacije u Splitu na istraživanju i snimanju Dioklecijanove palače, no kao mlad stručnjak tražio je dinamičniji posao te je 1954. godine započeo s radom u Urbanističkom zavodu Dalmacije. U njemu je ostao do 1982. godine. Uvidjevši potrebu za sustavnim pristupom graditeljskoj baštini Dalmacije, a posebno povijesnoj jezgri Splita s Dioklecijanovom palačom, osnovao je i vodio Odjel za povijest graditeljstva od 1955. do 1979. godine te bio direktor međunarodnog projekta Urbanističkog zavoda Dalmacije i University of Minnesota *Istraživanje Dioklecijanove palače (1967.-1972. godine)*.

Njegov je rad dobio i međunarodno priznanje te se razvila intenzivna suradnja s brojnim institucijama i međunarodnim stručnjacima, primjerice: Lehigh University, Facoltà di architettura - Politecnico di Bari, Universität Augsburg, ETH-Zürich (Eidgenössische Technische Hochschule), ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) te IAR-Rovigo (Ingenieria e architettura del restauro). Posebno dobra suradnja, koja je rezultirala zajedničkim projektima, ostvorena je s: University of Minnesota, US/ICOMOS (International Council on Monuments and Sites), IUAV (Istituto Universitario di Architettura di Venezia) i CNRS - IRAA (Centre National de la Recherche Scientifique - Institut de Recherche sur l'Architecture Antique). Jerko Marasović je bio stručnjak pri Programu prioriternih akcija Mediteranskog akcijskog plana-MAP/PAP (Mediterranean action plan/Priority actions programme od 1987. do 1992. godine. Na sveučilištu La Sapienza u Rimu 1989. godine gostujući je profesor.

Sudjelovao je u brojnim stručnim i znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Voditelj je znanstvenih projekta: *Istraživanje Dioklecijanove palače i prostornog razvitka Splita (1987.-1990.)*, *Graditeljsko nasljeđe jadranskih gradova i naselja (1991.-1995.)*, *Dioklecijanova palača – graditeljstvo (1999.-2002.)*. *Nakon umirovljenja, od 1991. do 1999. godine, direktor je Mediteranskog centra za graditeljsko nasljeđe Sveučilišta u Splitu u kojem aktivno radi sve do 2004. godine. Za svoj rad dobio je nekoliko nagrada.*

Jerko Marasović zalagao se za korištenje riječi graditeljstvo, odnosno graditeljsko naslijeđe jer je smatrao da "povijest urbanizma, arhitekture i građevinarstva, koji, međusobno usko povezani i ovisni, tvore jednu od najstarijih ljudskih djelatnosti obuhvaćenu pojmom graditeljstva".⁶ Odjel za povijest graditeljstva osnovan je "sa zadatkom kompleksnog djelovanja u historijskim područjima, od istraživanja, izrade snimaka i analiza, do projekata i izvedbe rekonstrukcionih radova, odnosno nadzora nad izvedenim radovima".⁷ Princip rada Odjela temeljio se na zajedničkom radu svih stručnjaka koji su pozvani da sudjeluju u radu na zaštiti spomenika - arhitekata, urbanista, građevinara, povjesničara umjetnosti, arheologa i povjesničara, a po potrebi i geografa, geologa itd., a uspješnost rada na međusobnoj usklađenosti tri jednako važna faktora: znanstvenoj obradi, projektu zaštite, odnosno obnove te same izvedbe. S pravom se može reći da je Jerko Marasović svojim radom pokazao i dokazao kolika je važnost arhitekta kao istraživača graditeljskog naslijeđa, koji svojim multidisciplinarnim obrazovanjem može sagledavati objekte graditeljskog naslijeđa i s onih aspekata koji su katkad bili zanemareni, a predstavljali su samu bit spomenika, primjerice konstruktivne komponente. Jerko Marasović u svojoj disertaciji piše: "A ne zamijetiti zatege u prostoru srednjeg broda crkve Santa Maria del Fiore u Firenci bilo bi slično kao kad ne bismo zamijetili kontrafore crkve Notre-Dame u Parizu." Za to je vrlo slikovit primjer obnove trijema Vijećnice u Šibeniku, gdje su originalne zatege, koje su pripadale konstrukciji svoda sa zategama, nakon obnove izostavljene, a horizontalne sile koje svod proizvodi preuzete su skrivenom armiranobetonskom konstrukcijom te je "jedna povijesna građevina u današnjoj prezentaciji promijenila konstruktivni sustav, pa današnjeg promatrača dovodi u zabludu".⁸

Već godine 1957., samo dvije godine nakon osnutka Odjela, ostvareni su značajni rezultati istraživanja i obnove graditeljskog naslijeđa Splita. Najveći dio radova odnosio se na istraživanje i obnovu dijelova Dioklecijanove palače te su postignuti izvanredni rezultati. Među njima se ističu otkrića originalnih stuba koje su vodile od Peristila, ispod Vestibula u prostor supstrukcija; konstrukcije supstrukcije Vestibula; stuba koje su vodile u gornji prostor Vestibula; originalnog pločnika Peristila koji je definirao niži, izvorna razina poda; nalaz svjetlika supstrukcija, a otkopana je gotovo četvrtina zapadne supstrukcije careva stana, od velike trobrodne prostorije do perimetralnog zida. O tim radovima, ali i svojoj već definiranoj metodologiji rada na cjelovitoj obradi

graditeljskog naslijeđa pisao je Jerko Marasović, kao vrlo mlad stručnjak, u prvom broju URBS-a, publikacije koju je izdavao Urbanistički biro Splita od 1957. godine.⁹ Iz tog je članka vidljiv i njegov jednostavan, sažet stil kojim je i kasnije pisao o svojim zaista velikim znanstvenim postignućima. Nije pisao, odnosno objavljivao mnogo, ali su njegovi prilozi uvijek bili krcati novim nalazima i saznanjima, zapravo, pisao je tek onda kada je imao mnogo toga reći.

Uvidjevši važnost točnog arhitektonskog snimka detalja, objekata, sklopova i naselja, kao podloge za bilo koje sustavno istraživanje graditeljskog naslijeđa,¹⁰ bio je jedan od inicijatora izrade snimke povijesne jezgre Splita, koju je izradila skupina djelatnika Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu. Snimka je rađena između 1970. i 1980. godine,¹¹ a sastoji se od cjelovitog tlocrta svih etaža jezgre, vanjskih pročelja te dva karakteristična presjeka u mjerilu 1:200, te tlocrta svih etaža blokova povijesne jezgre, ukupno njih 22, s tlocrtom krovova i svim pročeljima svakog pojedinog bloka. Važno je napomenuti da su svi tlocrti opisani apsolutnim visinskim kotama svih arhitektonskih elemenata te je na osnovi njih moguće izraditi bilo koji potreban presjek te analizirati visinske odnose objekata.

Tako izrađena snimka povijesne jezgre Splita omogućila je nove nalaze ratera zidova Dioklecijanove palače, koji je na snimci prepoznatljiv jer je sačuvan u pravcima, odnosno debljinama zidova kasnijih kuća, na nekoliko etaža. Snimka je svojom kvalitetom postala uzorom za snimanje povijesnih objekata i cjelina pa je Jerko Marasović 1983. godine, zajedno s Duškom Marasovićem, izradio upute za arhitektonsko snimanje "Sadržaj i obrada snimka postojećeg stanja graditeljskog naslijeđa". Ovim je uputama definiran jedinstven sustav arhitektonskog snimanja te su i danas općeprihvaćene kao standard u arhitektonskom snimanju.

Na osnovi točne arhitektonske snimke povijesne jezgre Splita bilo je moguće izraditi analizu prostornog razvoja grada, od stanja prirodnog terena prije izgradnje Dioklecijanove palače do današnjih dana. Tako je 1991. godine završena studija *Prostorni razvoj gradske luke Split, koja prikazuje razvoj grada na 16 tlocrta, svaki za pojedinu fazu razvoja. Međutim, Jerko Marasović je shvatio važnost prezentacije razvoja grada u prostornim, perspektivnim prikazima, u svrhu lakšeg razumijevanja i za osobe koje nisu vične "čitanju" arhitektonskih nacрта. No, želio je da ti prikazi budu izrađeni na način da se svaka faza razvoja objekta, sklopa ili naselja, prikaže uvijek iz iste točke gledanja kako bi se jedno-*

stavno mogle pratiti promjene koje su se dogodile u razvoju grada. Također, želio je da perspektive budu konstruirane, matematički točne, a ne proizvoljan prikaz. Konstruiranje točnih perspektiva prilično je zahtjevan i dugotrajan posao kada se radi o izradi prikaza većih dimenzija (kakvi su potrebni za prikazivanje razvoja gradskih sklopova). Komplikiranost takvog rada, a prije upotrebe računala u tu svrhu, onemogućavala je značajniju i širu izradu perspektivnih prikaza. Jerko Marasović je, želeći riješiti taj problem, izumio napravu za konstruiranje perspektiva 1984. godine te se ona i danas nalazi u prostoru Kule. Na toj je napravi izrađeno nekoliko studija prostornog razvoja dijelova Splita i još nekih hrvatskih gradova. Prostorni prikazi razvoja Splita u svim fazama njegovog razvoja, prezentirani i na međunarodnoj sceni, postigli su velik uspjeh te se postavili kao standard prikazivanja rezultata istraživanja graditeljskog naslijeđa. Poslije su u velikom broju slučajeva primijenjeni i kod izrade magistarskih i doktorskih radnji, ali i brojnih studija vezanih uz graditeljsko naslijeđe.

Za potrebe snimanja pročelja, odnosno stilskih otvora na višim etažama, kako bi se eliminirala potreba za postavom uvijek skupih skela, izumio je godine 1976. napravu teletopograf.

Ono što je potrebno naglasiti, jest da je obje sprave, teletopograf i spravu za konstruiranje perspektiva, osobno projektirao, ali i izradio u svojoj radionici, poznatom Kantiru. Koliko god je Jerko Marasović bio neosporan znanstvenik i intelektualac, jednako je tako baratao potrebnim zanatskim znanjima i vještinama za rad u bilo kojem materijalu i za izradu bilo čega. Tako je u svom Kantiru izradio vlastitim rukama čitavu jedrilicu *Maistral*, duljine 9,95 m, dovršenu 1970. godine, kojom je od tada svakog ljeta, bez izuzetka do samog kraja, plovio po čitavom Jadranu. U Kantiru je izgrađeno i servisirano više od deset većih i manjih brodova prijatelja i rodbine. Sam je Kantir postao mjesto svakodnevnog rada, u kojem je Jerko Marasović provodio slobodna poslijepodneva, ali i mjesto okupljanja prijatelja, gdje su se uvijek odvijali zanimljivi razgovori i diskusije, gdje su zaljubljenici u brodove stjecali potrebne vještine; popravljalo se nepopravljivo, izmišljale naprave i alati, uz jedinstveno pravilo da ne smiju donositi nikakav profit.

Radeći u *Kantiru*, uzimao je zapravo kratak predah od neprestanog razmišljanja o raznim problemima vezanim za graditeljsko naslijeđe. Toliko je intenzivno razmišljao o onom što je radio da je znao reći kako je u snu došao do rješenja nekog problema. U toj neprestanoj usmjerenosti na graditeljsko naslijeđe, imao je potpunu potporu i suradnju u svojoj supruzi Mirjani, ta-

kođer arhitektici. Iako u mirovini i ozbiljno bolesna, i ona je do samog kraja dolazila raditi u Kulu; samozatajna i skromna, odradila je golemu količinu posla. Oboje su bili istinski zaljubljenici u posao kojim su se bavili, radeći dalje volonterski i kad su već bili u mirovini. Nama koji smo primali plaću za svoj posao, Jerko Marasović je više puta u šali rekao da bismo mi trebali plaćati što imamo priliku raditi ovaj posao. Radni, a to u njegovom slučaju znači i životni, moto mu je bila Hektorovićeveva: *"A sve ča se čini na Božju jest slavu, Na pomoć općini, meni na zabavu."*¹²

Naravno da je shvatio i važnost edukacije stručnjaka za rad na graditeljskom naslijeđu, budući da se radi o interdisciplinarnoj, specijalističkoj djelatnosti. Od 1982. do umirovljenja 1991. zaposlen je na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je radio u svojstvu redovnog profesora na Poslijediplomskom studiju Graditeljsko naslijeđe te obnašao dužnost voditelja od 1986. do 1989. godine i suvoditelja tog studija od 1994. godine. Od 1983. predstojnik je Zavoda za graditeljsko naslijeđe istog fakulteta. Kao profesor, ali i učitelj izvan formalnog sustava obrazovanja, Jerko Marasović uspostavljao je prisnan odnos sa svim studentima, osobito s onima koji su iskazali interes da nešto nauče, a tada se davao u cijelosti.

Jerko Marasović je kao arhitekt educiran u duhu moderne te je tako i pristupao svim svojim projektima. Kao projektant (zajedno s arhitektom Galićem) nove, moderne osnovne škole na Klisu dobio je veliko priznanje - Republičku nagradu Borbe. Poznati su i njegovi projekti pomorskih lučica. Na isti je način projektirao i adaptacije i dogradnje objekta graditeljskog naslijeđa, uvijek beskompromisno moderan, što je vidljivo na primjerima prostora bivšeg Urbanističkog biroa, dogradnje škole samostana u Poljudu, Muzeja grada Splita.

Čitav život, još od studentskih dana, neumorno je posvetio radu i razmišljanju o graditeljskom naslijeđu. Premda je radio i na pojedinim povijesnim građevinama u Solinu, Zadru, Puli i Dubrovniku, na Mljetu i Lopudu, najznačajniji je njegov rad na istraživanju, očuvanju i obnovi graditeljskog naslijeđa Splita. Definirao je prostorni razvoj grada od prvobitnog stanja prirodne uvale do današnjih dana. Pokrenuo je i bio autor većeg broja projekata obnove srednjovjekovnih sklopova u splitskoj povijesnoj jezgri. Osobit prinos dao je na području istraživanja, definiranja izvornog stanja i prezentacije Dioklecijanove palače u Splitu. Zahvaljujući istraživanjima koja je inicirao i vodio,

dobivena su brojna nova saznanja o Palači: gotovo u potpunosti su otkopane, prezentirane javnosti i stavljene u funkciju supstrukcije Palače te komunikacija Peristil - Vestibul - središnja podrumaska dvorana, a istražene su i uređene dvije ugaone kule - sjeverozapadna i jugoistočna; otkriveni su i prezentirani ostaci dva okrugla hrama/memorije i Triklinija; istraženi prostorije i stubišta uz perimetralne zidove, zapadne i istočne terme, kanalizacijski sustav, te analizirani materijali, tehnologija građenja i konstrukcija Palače.

Postavljao je imperativ da bilo kojim radovima obnove treba prethoditi znanstvena obrada na osnovi koje je moguće izvršiti valorizaciju nekog objekta ili sklopa. Valorizacija je omogućavala da se procijeni i ocijeni, možda i prikri-vena, vrijednost nekog objekta, zastrta katkad i višestoljetnim intervencijama na njemu. Tek je nakon provedene valorizacije bilo moguće definirati što, kako i koliko obnavljati da bi se objektu i okolišu u kojem se nalazi dala prava vrijednost. To je činilo samu bit aktivnog¹³ pristupa graditeljskom naslijeđu za koji se uvijek zalagao, smatrajući da spomenici trebaju biti prisutni i korišteni u svakodnevnom životu grada, a ne biti beživotni ostaci prošlosti, konzervirani u posljednjoj fazi svoje degradacije. Formiranju takvog stava je vjerojatno najviše pridonijela činjenica da je čitav svoj život proveo u Splitu, gradu koji ne-prestano živi i traje u najvrjednijim ostacima svoje graditeljske prošlosti, gradu u kojem je svako vrijeme ostavilo svoj trag, a njihova je simbioza nepresušno vrela inspiracije generacijama graditelja.

PRILOZI

POPIS NAGRADA

- 1969. Plaketa Arhitektonskog fakulteta
- 1972. Nagrada Viktor Kovačić za monografiju *Dioklecijanova palača* (koautor T. Marasović)
- 1972. Savezna nagrada Instituta za urbanizam i stanovanje za Metodološki pristup u rehabilitaciji povijesnih urbanih centara
- 1976. Medalja Saveza društava konzervatora
- 1977. Republička nagrada Borbe za arhitekturu za osnovnu školu Klis (koautor P. Galić)

- 1979. Orden zasluga za narod
- 1980. Nagrada Grada Splita
- 1994. Državna nagrada za životno djelo za istaknuti znanstveno-istraživački rad u području tehničkih znanosti, posebno arhitekture i urbanizma
- 1997. Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića
- 1999. Nagrada za životno djelo "Vladimir Nazor" (s Tomislavom Marasovićem)
- 2006. Nagrada Grada Splita za životno djelo

BIBLIOGRAFIJA JERKA MARASOVIĆA

- Cvito Fisković i Jerko Marasović: *Prilog proučavanju i zaštiti Dioklecijanove palače u Splitu*. JAZU, Zagreb, knjiga 279, 1950.
- Jerko i Tomislav Marasović: *Nova istraživanja i zahvati u Dioklecijanovoj palači*. *Mogućnosti*, Split br.11/1956. 882-889
- Jerko Marasović: *Doprinos Urbanističkog biroa poučavanju i zaštiti graditeljskog nasljeđa u Dalmaciji*. URBS, Split 1957.
- Jerko i Tomislav Marasović: *Pregled radova Urbanističkog biroa na istraživanju, zaštiti i uređenju Dioklecijanove palače od 1955. do 1965.* "URBS", Split 1965.
- Jerko i Tomislav Marasović: *Dioklecijanova palača*. Zagreb 1968.
- Jerko i Tomislav Marasović: *Le palais de Diocletien*. Zagreb 1968.
- Jerko i Tomislav Marasović: *Palazzo di Diocleziano*. Zagreb 1968.
- Jerko i Tomislav Marasović: *Diocletian's Palace*. Zagreb 1968.
- Jerko i Tomislav Marasović: *Der Diokletianspalat*. Zagreb 1968.
- Jerko, Mirjana i Tomislav Marasović: *Holy Trinity church (Sveta Trojica, Split)*. Urbanistički zavod Dalmacije : Zavod za zaštitu spomenika kulture, Split 1971.
- Jerko, Mirjana i Tomislav Marasović: *Crkva Svete Trojice u Splitu. Urbanistički zavod Dalmacije : Zavod za zaštitu spomenika kulture, Split 1971.*
- Jerko i Tomislav Marasović, Sheila MacNally, John Wilkes: *Diocletian's Palace - Joint Excavations in Southeast Quarter, Part One*, Split 1972.
- Jerko i Tomislav Marasović, Sheila MacNally: *Diocletian's Palace - Joint Excavations in Southeast Quarter, Part Two*, Split 1976.

- Jerko Marasović: *Le respect du patrimoine architectonique est la base de l'expression contemporaine*. ICOMOS, International Council on monuments and sites, *Nessun futuro senza passato, Atti vol. primo Assemblea generale, Congresso internazionale di Studi, Roma 1981*.
- Jerko Marasović: *Le scoperte nel Palazzo di Diocleziano negli ultimi decenni*. Centro di antichita altoadriatiche, Aquileia 1985.
- Jerko Marasović: *Knowledge of Built Heritage as prerequisite for its preservation and rehabilitation*. University of the Alps-Adria, Padua 1990.
- Jerko Marasović: *Methodological Approach to Rehabilitation of Mediterranean Historic Settlements - experiences of Split*. Priority actions programme-Regional activity centre, Split 1991.
- Jerko Marasović i ostali autori: Nazor, V.; Katičić, R.; Marin, E.; Bulić, F.; Ivanišević, M.; Duplančić, A.; Piteša, A.; Marijanović, I.; Šarić, A.; Bonačić Mandinić, M.; Matković, S.; Bezić-Božanić, N.; Seser, T.; Jukić, N.; Šundov, A.; Chevalier, P.; Mikić, A. M.: *Starohrvatski Solin : [Arheološki muzej, Split, 2.10. - 20.11.1992.] Katalog izložbe. Arheološki muzej, Split 1992*.
- Jerko Marasović: *Terzo sistema delle fortificazioni di Spalato nel XVII secolo*. Palmanova-fortezza d'Europa 1593-1993., Venezia 1993.
- Jerko Marasović: *Samostan sv. Klare u Dioklecijanovoj palači u Splitu*. Kačić: zbornik Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, Split 26/1994. 347-351
- Jerko i Tomislav Marasović, *Le ricerche nel Palazzo di Diocleziano a Split negli ultimi 30 anni*. Antiquite Tardive, 2, 1994 ; 89-106
- Jerko , Mirjana i Tomislav Marasović: *Crkva sv. Jurja u Splitu*, Split 1996.
- Jerko Marasović: *Prilog proučavanju slike Splita Giraloma da Santacroce*. "Petriciolijev zbornik II, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji", Split 36/1996.223-243
- Jerko Marasović: *Znanstveni projekt graditeljsko nasljeđe Splita*. Obnova 2, Split 1997. 4-67
- Jerko Marasović: *L'eglise de Gradina a Salone*. Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, 87/89/1998.1015-1022
- Jerko i Katja Marasović, Snježana Perojević i Tajma Rismundo: *Kanalizacija i vodovod Dioklecijanove palače*. Dioklecijanov akvadukt,

- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske-Uprava za zaštitu kulturne baštine-Konzervatorski odjel u Splitu. Split 1999. 65-75
- Sanja Buble, Jerko i Katja Marasović, Snježana Perojević: *Prostorni razvoj jugoistočnog dijela Dioklecijanove palače u Splitu*. Prostor 8, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2(20)/2002. 175-238
 - Jerko i Katja Marasović, Vlasta Marčić, Snježana Perojević: *Prostorni razvoj rta Bačvice*. Zbornik radova Tomislava Marasovića, Sveučilište u Splitu, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split 2002. 484-507
 - Attilio Krizmanić, Jerko e Duško Marasović: *L'anfiteatro nella struttura urbana di Pola approccio metodologico all'elaborazione scientifica dello studio dello stato originario*. Histria antiqua : časopis Međunarodnog istraživačkog centra za arheologiju, Pula sv.9/2003. 89-115
 - Jerko i Katja Marasović, Snježana Perojević: *Kultne građevine Dioklecijanove palače u Splitu*. Histria Antiqua : časopis Međunarodnog istraživačkog centra za arheologiju, Pula sv.113/2005. 427-436
 - Jerko i Katja Marasović, Snježana Perojević: *Le Mausolée de Dioclétien à Split, Construction et restitution*. L'architecture funéraire monumentale: le Gaule dans l' Empire romaine, Comité des travaux historiques et scientifiques, Paris 2006. 497-506
 - Jerko i Katja Marasović, Snježana Perojević: *Aqueduct and Sewage of Diocletian's Palace*. Second International Conference on Waters in Protected Areas, Zagreb 2007. 156-160
 - Jerko Marasović: *Metodologija obrade graditeljskog naslijeđa / La méthodologie de l'analyse du patrimoine bâti*. Književni krug i Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Split 2007
 - Snježana Perojević, Jerko i Katja Marasović: *Istraživanja Dioklecijanove palače od 1985. do 2005. godine*. Dioklecijan, tetrahija i Dioklecijanova palača o 1700. obljetnici postojanja - Zbornik radova s međunarodnog simpozija održanog od 18. do 22. rujna 2005. u Splitu, Književni krug Split, Split 2009. 51-94

POPIS RADOVA JERKA MARASOVIĆA

Popisani radovi sakupljeni su iz arhiva institucija u kojima je Jerko Marasović proveo svoj radni vijek. S obzirom na određene manjkavosti arhivske građe, moguće su i pojedine pogreške u popisu radova.

Napominjem da su popisani radovi u kojima je Jerko Marasović bio glavni istraživač, projektant ili voditelj radova te nisu navedeni njegovi suradnici na pojedinim radovima i istraživanjima jer bi takav popis prešao okvire ovog rada, kojem je osnovni cilj prikazati raznovrsnost projekata na kojima je radio Jerko Marasović, vezano uz mjerilo, obuhvat, ali i vrstu radova - od istraživačkih do projektantskih, od graditeljskog naslijeđa do projekata moderne arhitekture.

Istraživanja Dioklecijanove palače, odnosno povijesne jezgre grada Splita, pod vodstvom Jerka Marasovića, sustavno su se odvijala od 1955. godine, a uključivala su pojedinačna veća istraživanja kao:

- 1955.-1957. spoj Peristil - Obala
- 1957. zapadni dio Temenosa
- 1956.-1963. Vestibul
- 1959.-1961. Peristil
- 1963. Triklinij
- 1969.-1970. sjeverozapadna kula Dioklecijanove palače
- 1963. istočne terme (kupatića)
- 1959. i 1961. zapadne terme (kupatića)
- 1956.-1996. supstrukcije Palače
- 1967.-1972. uglavnom u južnom dijelu Palače, 9 sektora istraživanja, s Minnesota University (istraživanja istočnog dijela Temenosa, prostora termi (kupatića), jugoistočne kule, prostora uz južni i istočni zid Palače itd.) sklopovi objekata jugoistočno od Vestibula, prostor Muzeja grada Splita, sklop u sjeverozapadnom dijelu Palače, blizu Zlatnih vrata itd.

Odabir značajnijih istraživanja izvan Splita:
crkva sv. Marije na trgu u Trogiru, crkva sv. Donata u Zadru, amfiteatar u Puli, crkve na Lopudu, Mljetu

Kronološki pregled značajnijih radova obnove graditeljskog naslijeđa Splita, koje je nakon provedenih istraživanja i znanstvene obrade vodio Jerko Marasović:

1957. sklop srednjovjekovnih zgrada uz Vestibul Palače
za Urbanistički biro Dalmacije
Vestibul Dioklecijanove palače
1958. srednjovjekovni sklop zgrada jugozapadno od Peristila
1959. zapadni podrumi Dioklecijanove palače
1960. Peristil Dioklecijanove palače
srednjovjekovni sklop uz Zlatna vrata Dioklecijanove palače
1963. središnja podrumska dvorana Dioklecijanove palače
1966. jugoistočna kula Dioklecijanove palače
1977. sjeverozapadna kula Dioklecijanove palače
1982. palača Čipci na Peristilu
1989. Muzej grada Splita
1996. istočni podrumi Dioklecijanove palače
obnova južnog pročelja Dioklecijanove palače

Kronološki popis radova iz arhiva Odjela za graditeljsko naslijeđe URBS-a:

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE	OZNAKA IZ ARHIVA
Split	Prostorni razvoj Splita	studija	?	PG 1
	Regulacija prostora Decumanusa	studija	?	PG 1
	Prostorni razvoj male Papalićeve palače	studija	?	PG 1
Trogir	Prostorni razvoj Trogira	studija	?	PG 1
Split	Kuća nad presvođenim dijelom ulice (na Dosudu)	izvedbeni projekt	1956.	PG 2A
Split	Obnova Vestibula Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt	1956.	PG 4
Split	Regulacija prostora od Peristila do obale	programska skica	1956.	PG 13

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE	OZNAKA IZ ARHIVA
Split	Istraživanje zapadnih i istočnih podruma Dioklecijanove palače	studija	1956-1957.	PG 7
	Projekt obnove oštećenih zidova u podrumima Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt		
Split	Sklop kuća jugozapadno od Peristila	idejna rekonstrukcija	1957.	PG 10
Split	Adaptacija bloka Dioklecijanova ul-Boškovićeve poljana	programska skica	1957.	PG 12
Split	Adaptacija bloka jugozapadno od Peristila	programska skica	1957.	PG 22
	Radničko sveučilište na Peristilu	idejni projekt	1957.	PG 22
	Radničko sveučilište Split	izvedbeni projekt	1958.	PG 22
Split	Sklop kuća na Buličevoj poljani (Urbanistički ured) - prostorni razvoj	studija	1957.	PG 23
		skica idejnog rješenja		
Split	Pokretne prodavaonice na Voćnom trgu	idejni projekt	1957.	PG 24
Split	Novogradnja na mjestu jugozapadne kule Dioklecijanove palače	programska skica	?	PG 26
Split	Analiza funeralne zone Dioklecijanove palače	idejna rekonstrukcija	?	PG 27
Split	Uređenje prostora od Marmontove ulice do Obrova	programska skica	1958.	PG 6
Split	Središnja podrumaska dvorana Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt	1958.	PG18

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE	OZNAKA IZ ARHIVA
Split	Uređenje prostora uz istočni zid Dioklecijanove palače	programska skica	1958.	PG 28
Split	Drenaža zapadnog dijela podruma Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt	1958.	PG 31
Split	Prolaz preko zidova Dioklecijanove palače	programska skica	1958.	PG 32
Split	Hotel u jugozapadnom dijelu Dioklecijanove palače	programska skica	1958.	PG 36
Trogir	Sv. Marija Trogir	programska skica	1958.	PG 46
Split	Sv. Mande na Gričama	direktivna skica	1958.	PG 49
Split	Regulacija prostora oko Sv. Ivana	programska skica	1958.	PG 51
Split	Sat na Narodnom trgu	izvedbeni nacrt	1958.	PG 55
Split	Sustipan - uređenje prostora	programska skica	?	PG 58
Split	Sustipan - konzervacija bazilike	izvedbeni projekt	1962.	PG 58
Split	Galerija Meštrović - dogradnja	programska skica	?	PG 60
Split	Regulacija sjeverozapadnog dijela Dioklecijanove palače	idejna skica	1959.	PG 62
Split	Dom invalida Split, Dioklecijanova ulica -Boškovićeva poljana	programska skica	1959.	PG 66
Split	Radničko sveučilište kraj Zlatnih vrata	programska skica	1959.	PG 68
		idejni projekt	1959.	
		Izvedbeni projekt	1962-65.	
Trogir	Ljetna pozornica Kamerlengo	programska skica	1959.	PG 69
Split	Peristil Dioklecijanove palače	stanje 1956. prije iskopavanja	1962.	PG 63
		idejna rekonstrukcija	1962.	
		izvedbeni projekt	1962.	

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE	OZNAKA IZ ARHIVA
Split	Stambena zgrada usred Geta	idejni projekt	1960.	PG 70
Split	Istočno pročelje Narodnog trga	studija	1963.	PG 72
Pula	Amfiteatar u Puli - rekonstrukcija izvornog izgleda	studija	1959.	PG 73
Split	Proširenje hotela Salona – Dosud 10	programska skica	1960.	PG 74
Split	Muzej i institut za nacionalnu arheologiju Sustipan	idejna skica	1960.	PG 78
Split	Dioklecijanova ulica - namjena prizemnih prostorija	programska skica	1960.	PG 79
Split	Južno pročelje Dioklecijanove palače -	studija prostornog razvoja	1963.?	PG 85
		idejna skica uređenja		
Split	Sklop kuća u sjeverozapadnom dijelu Dioklecijanove palače	programska skica	1962.	PG 89
Split	Adaptacija uredskih prostorija - Zavod za zaštitu spomenika kulture	idejni projekt	1962.	PG 90
		izvedbeni projekt		
Zadar	Uređenje Sv. Donata	izvedbeni projekt	1962.	PG 97
Split	Namjena prizemnih prostorija u Dioklecijanovoj i Krešimirovoj ulici	skica namjene	?	PG 100
Split	Regulacija prostora sjeverno od Zlatnih vrata Dioklecijanove palače	studija	?	PG 101
Split	Dječje zabavište u Hrvojevoj ulici br. 12	glavni projekt	1963.	PG 103
Vis	Adaptacija Baterije za muzej	idejni projekt izvedbeni projekt	1963.	PG 104

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE	OZNAKA IZ ARHIVA
Split	Adaptacija terase samostana Dominikanki kod Zlatnih vrata	idejni projekt	1963.	PG 105
Split	Regulacija prostora Sustipan - Ulica Moše Pijade	idejni projekt	1964.	PG 113
	Uređenje Sustipana - bazen Narodne tehnike	idejni projekt	1964.	
		glavni projekt		
		izvedbeni projekt		
Split	Restoran Sustipan	radna skica	1966. ili 1969.	PG 150
Split	Samostan Poljud	idejna skica	1965.	PG 129
		idejni projekt	1965-1966.	
		izvedbeni projekt	1965-1967.	
Split	Streha nad mozaicima na Buličevoj poljani	izvedbeni projekt	1964.	PG 116
Split	Uređenje jugoistočnog dijela Dioklecijanove palače	programska skica etape I i II	1965-1970.	PG 136
Split	Uređenje prostora istočno od ambulante Varoš	idejni projekt	1965.	PG 140
Split	Obnova prozora na južnom pročelju Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt	1966.	PG 121
Split	Prodavaonica na Trgu kralja Tomislava, ex "Mignon"	idejni projekt	1966.	PG 128
		izvedbeni projekt		
Split	Zahod i pomoćne prostorije podruma Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt	1966..	PG 130
Split	Regulacija Rive	idejni projekt	1967.	PG 108
Split	Proširenje uredskih prostorija URBS-a	izvedbeni projekt	1967.	PG 139
Split	Privremeno uređenje Gradske tržnice Split	idejni projekt	1967.	PG 151

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE	OZNAKA IZ ARHIVA
Split	Saobraćajno-poslovni objekt na istočnoj obali splitske luke	radna skica	1967.	PG 152
		programska studija I i II		
Split	Obnova zida Dioklecijanove palače uz kuću Bosanska 12	izvedbeni projekt	1968.	PG 154
Split	Oktogonalna kula na istočnom zidu Dioklecijanove palače južno od Srebrnih vrata	izvedbeni projekt	1968.	PG 155
Split	Pravokutna južna kula na istočnom zidu Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt	1968.	PG 155
Split	Poslovne prostorije u jugoistočnoj kuli	izvedbeni projekt	1968.	PG 157
Split	Robna kuća na Dobriću	programska skica	1968.	PG 158
Split	Uređenje dućana u Šubićevoj ulici	programska studija, varijante I-III	1969.	PG 159
Split	Uređenje sklopa kuća uz sjeveroistočni ugao Dioklecijanove palače	I. programska skica	1969.	GN 160
Split	Gradski satovi - raspored	idejna skica	1969.	GN 163
Split	Uređenje sklopa kuća uz sjeverozapadni ugao Dioklecijanove palače	idejni projekt	1970.	GN 161
Split	Obnova krovišta "Odjeće"	izvedbeni projekt	1970.	GN 166
Split	Javni klozet u Ulici Ilirske akademije	izvedbeni projekt	1970.	GN 130
Split	Poslovna zgrada u Ulici Ilirske akademije	izvedbeni projekt	1970.	GN 130
Primošten	Adaptacija kuće	izvedbeni projekt	1970.	PG 176 GN 176

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE	OZNAKA IZ ARHIVA
Primošten	Novogradnja u Primoštenu	izvedbeni projekt	1970.	GN 180
Klis	Osnovna škola u Klisu (sa P. Galić)	idejni projekt	1970.	GN 182
Klis	Osnovna škola u Klisu (sa P. Galić)	izvedbeni projekt	1971	GN 187
Split	Raspored prodajnih mjesta na otvorenom u starom dijelu grada Splita	studija	1971	GN 169
Split	Palača Cipci na Peristilu	izvedbeni projekt	1971.	GN 167
		izmjene izvedbenog projekta	1979.	
Split	Revizija urbanističko-arhitektonskog projekta Obale JNA	idejna studija	1971.	GN 183
Split	Sklop zgrada Trg Republike - Omladinska ulica	idejna studija	1971.	GN 185
Split	Uređenje zgrade "Odjeća" Split	idejna skica	1972.	GN 191
Split	Adaptacija zgrade na zapadnoj strani Peristila	idejni projekt	1972.	GN 167
Primošten	Primošten - projekt revitalizacije	urbanistički projekt	1972.	GN 172
Primošten	Marina Kremik	urbanistički projekt	1972.	GN 184
Split	Poslovni objekt uz istočni zid Dioklecijanove palače	idejni projekt	1973.	GN 206
		izvedbeni	1974.	
Split	PUP starog dijela grada Detaljni program područja uz sjeverni zid	povijesni razvoj	1974.	GN 207
		idejno rješenje		
Split	Uređenja prizemlja jugoistočne kule Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt	1974.	GN 209

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE	OZNAKA IZ ARHIVA
Split	Poslovni objekt uz istočni zid Dioklecijanove palače	idejni projekt	1974.	GN 213
Split	Uređenje prostora uz sjeverni zid - ugao Dioklecijanove palače (Bosanska 12)	idejna rekonstrukcija	1975.	GN 211
		idejni projekt		
Split	Dio programa urbanističke dokumentacije za područje starog dijela grada Splita - Obrada triju crteža starog dijela grada Splita iz XVII. stoljeća (Calergi, Santini, Mortier)	studija	1975.	GN 214
Split	Obrada operativne obale	izvedbeni projekt	1975.	GN 219
Podstrana gornja	Studija kriterija za određivanje uvjeta izgradnje u Podstrani Gornjoj	studija	1976.	GN 227
Split	Preuređenje sklopa kuća na Dobriću za trgovačku kuću "Jugoplastika"	idejna skica	1976.	GN 230
Split	Mogućnosti izgradnje ugostiteljskih objekata u starom dijelu grada - I. dio	studija	1978.	GN 244
Split	Mogućnosti izgradnje ugostiteljskih objekata u starom dijelu grada - II. dio	studija	1978.	GN 242
Split	Uređenje Trga Gaje Bulata	idejni projekt	1979.	GN 233
Split	Uređenje prostora na bedemu kraj Muzeja revolucije	studija	1979.	GN 258
Split	Obnova Triklinija Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt	1979.	GN 255

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE	OZNAKA IZ ARHIVA
Split	Uređenje prostorija uz sjeverozapadni ugao Dioklecijanove palače	izvedbeni projekt	1983	GN 281
Split	Prijedlog uređenja prostora za četiri lokacije u istočnom dijelu povijesne jezgre Splita	studija (programske smjernice)	1984. ?	GN 283
Split	Studija radnog tima za izradu Integralnog plana povijesne jezgre Splita - prostor uz istočni zid Dioklecijanove palače	studija (prostorni razvoj)	1984	GN 283
Split	Prostorni razvoj jugoistočnog ugla Dioklecijanove palače	studija	1984	GN 283

Kronološki popis radova iz arhiva Zavoda za graditeljsko naslijeđe i Mediteranskog centra za graditeljsko naslijeđe Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu:

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE
Split	Sjeverozapadna kula Dioklecijanove palače Pretpostavljeno izvorno stanje	studija	1982.
Dubrovnik	Sklop zgrada južno od Pila u Dubrovniku - Sv. Klara	studija	1984.
		idejno rješenje	
Split	Jugoistočna kula Dioklecijanove palače - Pretpostavljeno izvorno stanje	studija	1985.
Split	Muzej grada Splita	programska skica prostorni razvoj	1983.

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE
		Idejni projekt	1983.
		Izvedbeni projekt	1985-86.
Kaštela	Marina Kaštela Mjesna zajednica Lukšić Tlocrt prizemlja I. faza	idejno dispoziciono i maritimno rješenje	1987.
		prostorna provjera programa	
Split	Stambeno-poslovni sklop kuća između Dioklecijanove ul. i Kararine poljane	idejni projekt	1987.
		izvedbeni projekt	1988.
Split	Poslovni prostor uz zapadni zid Dioklecijanove palače boksovi	izvedbeni projekt	1988.
Split	Prostorni razvoj područja Marmontova - Obrov	studija	1990.
Split	Prostorni razvoj obale pred povijesnom jezgrom u Splitu	studija	1990.
Split	Monumentalna česma u Splitu	studija izvornog stanja	1991.
		izvedbeni projekt	1991.
Split	Prostorni razvoj gradske luke	studija	1991.
Split	Prostorni razvoj rta Bačvice u Splitu	studija	1991.
Split	Prostorni razvoj zvonika splitske katedrale	studija	1992.
Split	Utvrde iz XVII. st. u Splitu - Od projekta do realizacije	studija	1992.
Split	Razvoj prostora ispred zapadnog dijela sjevernog zida srednjovjekovnoga grada	studija	1992.
Split	Studije utvrđenja Splita u XVII. st.	studija	1993.
Split	Južni dio Dioklecijanove palače Pretpostavljeni izvorni izgled	studija	1993.

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE
Split	Prostorni razvoj područja istočno od Dioklecijanove palače	studija	1993.
Split	Crkva sv. Marije na Poljudu - Obnova gotičke krovne konstrukcije	konzervatorski projekt	1994.
Split	Elaborat Getty Preparation Grant, Konzervatorski radovi u jugoistočnom dijelu Dioklecijanove palače	konzervatorski projekt	1994.
Split	Program za urb. arh. natječaj za prostor uz sjeverni zid Dioklecijanove palače	program	1994.
Split	Uređenje i obnova jugoistočnog dijela Dioklecijanove palače - Oplata svodova Projekt instalacija nad podrumima	izvedbeni projekt	1994.
Split	Konzervatorska dokumentacija za uređenje dijela istočnih podruma Dioklecijanove palače	konzervatorski projekt	1996.
Split	Djelomična rekonstrukcija istočne križne prostorije u jugoistočnom dijelu Dioklecijanove palače	konzervatorski projekt	1997.
Split	Jugoistočni dio Dioklecijanove palače - visine privremenog poda kata - visine privremenog poda podruma - kanalizacija nad podrumima - vodovod i plinovod nad podrumima - snimka izvedenog stanja	programska skica izvedbeni projekt	1998.

MJESTO	OBJEKT	OPIS	GODINA IZRADE
Split	Ophod nad zidovima Dioklecijanove palače	studija	1998.
Split	Prostorni razvoj jugoistočnog dijela Dioklecijanove palače	studija	2000.
Split	Studija izvornog izgleda istočnog i zapadnog temenosa Dioklecijanove palače	studija	2002.
Nimes, Pula, Rim	Studija velarija antičkih amfiteatara, posebno amfiteatra u Puli, Koloseuma u Rimu i amfiteatra u Nimesu	studija	nedovršeno

BILJEŠKE

- ¹ Pod tim je nazivom većini i danas poznat ured Mediteranskog centra za graditeljsko naslijeđe, smješten u obnovljenoj sjeverozapadnoj kuli Dioklecijanove palače.
- ² Nažalost, autor mi nije poznat, premda je karikatura potpisana. Iz priča znam jedino da se radilo o španjolskom arhitektu.
- ³ U publikaciji *Who is Who in Croatia* iz 1993. godine, za svoje hobije je naveo: inovacije, krstarenje morem i morski ribolov.
- ⁴ Jerko Marasović: *Metodologija obrade graditeljskog naslijeđa / La methodologie de l'analyse du patrimoine bâti*. Književni krug i Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Split 2007. 114-128.
- ⁵ Tiskana je pod nazivom *Metodologija obrade graditeljskog naslijeđa*, s francuskim prijevodom, a u zajedničkom izdanju Književnog kruga iz Splita i Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
- ⁶ Jerko Marasović: *Doprinos Urbanističkog biroa proučavanju i zaštiti graditeljskog naslijeđa u Dalmaciji*. URBS, br. XI, Split 1957. 55.
- ⁷ Tomislav Marasović: *Aktivna zaštita i revitalizacija graditeljskog naslijeđa*. URBS, Split 1967. 47-55.
- ⁸ Jerko Marasović: *Metodologija obrade graditeljskog naslijeđa / La methodologie de l'analyse du patrimoine bâti*. Književni krug i Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Split 2007. 91.
- ⁹ Jerko Marasović: *Doprinos Urbanističkog biroa proučavanju i zaštiti graditeljskog naslijeđa u Dalmaciji*. URBS, br.XI, Split 1957. 51-62.

- ¹⁰ Kako sam Jerko Marasović navodi u članku *"Doprinos Urbanističkog biroa...": "Pristupanje bilo kojem radu na zaštiti, popravku ili obnovi spomenika nije moguće zamisliti, a da sam objekt nije prethodno proučen i što je najvažnije, kada se radi o spomeniku kulture, temeljito arhitektonski snimljen."*
- ¹¹ *Izbor iz djelatnosti Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu 1961.-1995. Obnova baštine Split, Split 1995, br.2,*
Stih i danas stoji na napravi za konstruiranje perspektiva u "Kuli".
- ¹³ Tomislav Marasović: *Aktivna zaštita i revitalizacija graditeljskog naslijeđa*. URBS, Split 1967. 47-55, Autor se u članku osvrće na raniju praksu: *"Metoda samog zahvata prilično se razlikovala od onoga što se danas smatra suvremenom metodologijom zaštitnih radova. Osim historijskoga odnosno historijsko-umjetničkog proučavanja nisu se uglavnom izrađivale nikakve druge podloge, nego su se obično primjenjivali tzv. direktni zahvati, bez prethodno izrađene dokumentacije pa čak i bez projekta. Nisu rijetki slučajevi da su se radovi na objektima graditeljskog naslijeđa obavljali čak i bez jednog tehničkog stručnjaka, u direktnom kontaktu između konzervatora i zidara."* Također, piše o novom aktivnom pristupu zaštiti graditeljskog naslijeđa koji se, od osnutka Odjela za povijest graditeljstva 1955. godine, razvijao te provodio u Splitu: *"Već na početku svog rada osnovna orijentacija Odjela bila je: aktivno zaštititi graditeljsko naslijeđe kompleksnim rješavanjem određenog područja, tj. rješavanjem svih komponenti koje uvjetuju život jednog historijskog objekta ili ambijenta; pri čemu je historijsko-umjetnička vrijednost vrlo značajna ali ne i isključiva osobina. Pri rješavanju takvog ambijenta i objekta treba početi opsežnim analizama i dokumentacijom, provoditi ih studijama valorizacije i projektima, odbacujući dosadašnju praksu improvizacije tj. direktnih konzervatorskih zahvata."* U konačnici su rezultati ostvareni na obnovi graditeljskog naslijeđa Splita postali uzorni i prihvaćeni na području čitave tadašnje države, prezentirani i u inozemstvu te zapaženi od strane istaknutih stranih stručnjaka: E. Dyggevea, N. Duvala, H. Kählera i N. Pevsnera.

SKETCHES OF JERKO MARASOVIĆ'S IMPRESSIVE CAREER

Summary

This paper is a reflection of a humble attempt to sketch the impressive career of Jerko Marasović as a brilliant scientist and architect, or, in his own words, an impressive builder.

He was born in Split in 1923, in a family of architects, and, at an early age, developed an interest in art and architecture. He studied in Zagreb, in a town that furtherly inspired him to embrace architectural profession as his future calling. After graduation, he returned to his hometown to find yet another inspiration: Diocletian's Palace. Gaining an insight into its rich heritage soon became the main purpose of his scientific research, which eventually made him a true connoisseur of the Palace.

After graduation from the Technical Faculty Architecture Department in Zagreb, in 1952, he spent some time working at Conservation Institute of Dalmatia in Split. In search of a more challenging position, he started working at the Town Planning Institute of Dalmatia in 1954. There he founded the Architectural Heritage Department. Marasović was head of the department until 1979. The department carried out research and data analysis in order to rehabilitate the built heritage of Split, with the emphasis on Diocletian's Palace. The first results were noted in 1957. The research revealed many unknown elements of the original appearance of the Palace: the original staircase, situated underneath the Vestibule, that connected the Peristyle with the substructure area; the staircase for the upper Vestibule area and the original lower level pavement of the Peristyle. Almost one quarter of the emperor residence substructures were excavated in the west portion of the Palace, that is, in the area from a big prismatic room to a perimetral wall. In the period 1968-1974, Marasović was in charge of the international project, under the name of the Research of Diocletian's Palace. The project was the joint effort of the Town Planning Institute of Dalmatia and the University of Minnesota.

Although Split was the very centre of his interest, he worked on the research, preservation and restoration of the architectural heritage in Dalmatia and Istria. In the course of research work, he developed a unique approach to architectural heritage, which was subsequently presented in his doctorate thesis *A Contribution to the Methods of Approaching the Architectural Heritage*. He gained his doctor's degree at the Faculty of Architecture in Zagreb, in 1978. His unique approach was soon recognized by experts all around the world, which, had as a result, a large number of joint projects. This multidisciplinary approach is still widely acclaimed and applied at every stage of the architectural heritage research.

Jerko Marasović actively participated in a large number of national and international conferences. He also published a certain number of papers and books, and also received many awards for his significant contribution to scientific research. Jerko Marasović was both a brilliant scientist and skilled architect who favoured modern architecture. In this light, he and his colleague Galić were awarded for modern design project of primary school in Klis.

From 1982 to 1991, he was full professor at the Faculty of Architecture in Zagreb. He was one of the founders of the postgraduate study course *The Built Heritage*. From 1986 to 1989, he was head of the postgraduate studies and became its coordinator in 1994. In 1991,

Marasović became head of the Built Heritage Institute at Faculty of Architecture in Zagreb. Finally, from 1991 to 2004 he was head of the Mediterranean Centre for the Built Heritage in Split.

His research of Diocletian's Palace revealed the majority of its hidden portions. The most important portions revealed were two central constructions of the Palace: a triclinium, situated in the original funeral zone of the Vestibule, and staircases that connected the Peristyle and the south seagate of the Palace. Amongst other discoveries, the most significant were, as follows: the emperor's residence substructures, whose original appearance was subsequently restored; ancient baths in the west and east portions of the Palace; rooms and staircases situated by perimetral walls; the sewage; building technology and materials, etc. Marasović also devoted his scientific career to revealing phases of development of Split. In this light, he produced many project studies related to the city development: by simple three-dimensional drawings, he revealed the built heritage to the common people. This method of presenting a city development is currently applied in the research of the built heritage. Its influence is also often reflected in a large number of papers as well as in master and doctoral theses. In order to produce the aforementioned drawings, Marasović invented a perspective construction device.

Apart from his admiration for building, he particularly loved the sea, ships, navigation and fishing. He himself designed and constructed a nine metre long sailing boat and sailed across the Adriatic.

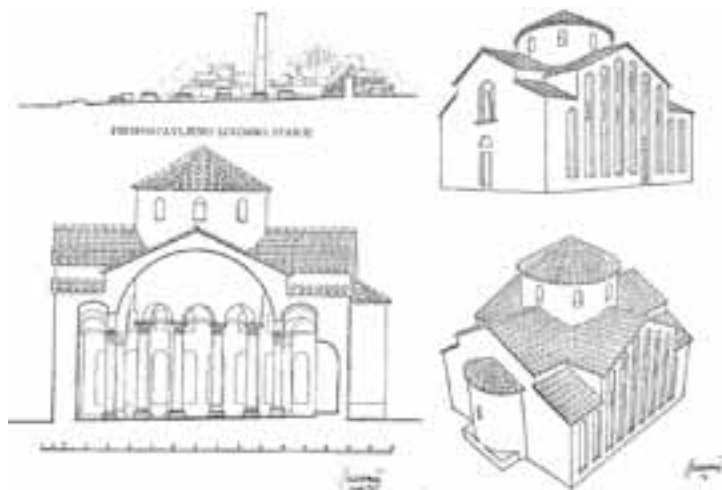
Those fortunate enough to know him, thought of him as a very special individual, a true *homo universalis*. He approached science with passion and was always eager to share his vast amount of knowledge. As he himself used to say, citing the well-known verse by Hektorović, *A sve ča se čini na Božju jest slavu, Na pomoć općini, meni na zabavu*. Or, in rough translation, *But everything that is done, is done for God's glory, For the sake of all, and the fun of my own*.

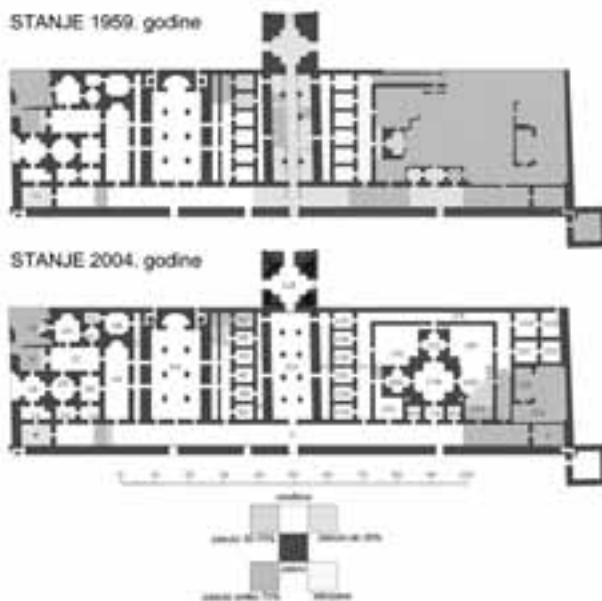
Jerko Marasović

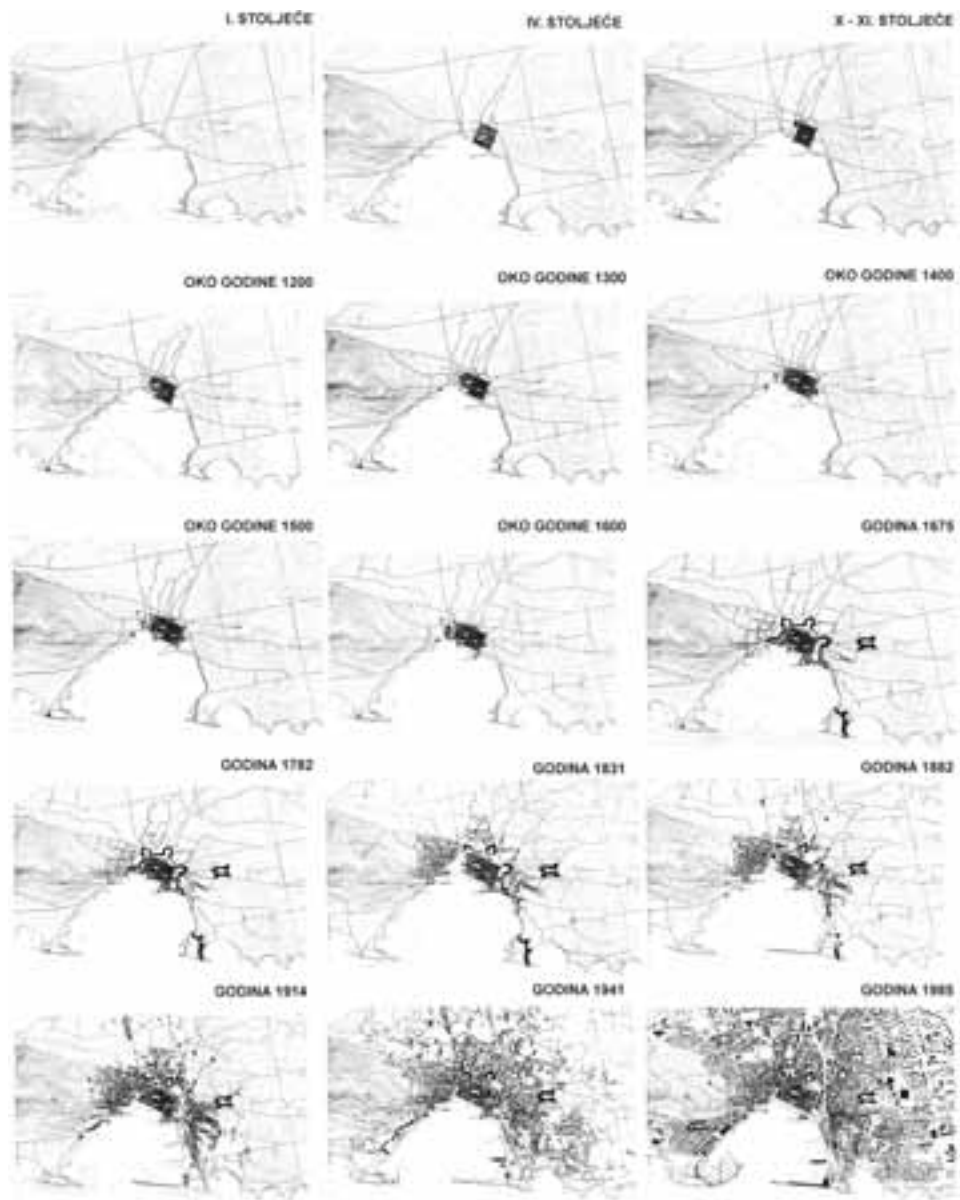
Karikatura Jerka Marasovića (autor nepoznat)

Crkva na Gradini, autor Jerko Marasović

Tlocrtni prikaz rezultata iskopavanja supstrukcija Dioklecijanove palače od 1959. do 2004. godine

Prostorni razvoj gradske luke, autor Jerko Marasović

Perspektivni prikaz funeralne zone Dioklecijanove palače, autor Jerko Marasović

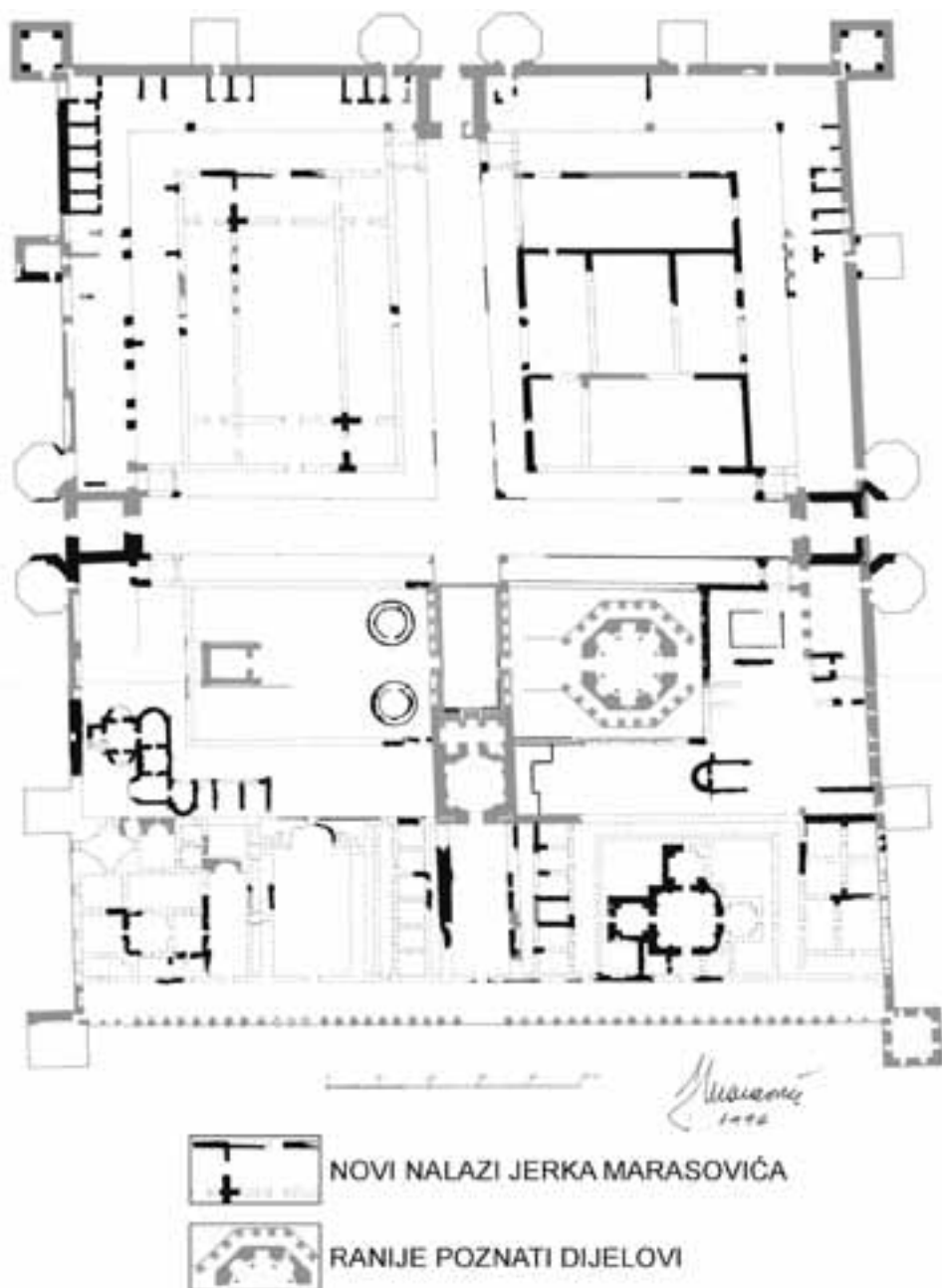
Osnovna škola na Klisu, autor Jerko Marasović (sa P. Galić)

Dogradnja samostana u Poljudu, autor Jerko Marasović

Prostorije Urbanističkog zavoda Dalmacije, autor Jerko Marasović

Tlocrt Dioklecijanove palače s prikazanim nalazima Jerka Marasovića sović

Obnovljena palača Cipci na Peristilu, autor Jerko Marasović